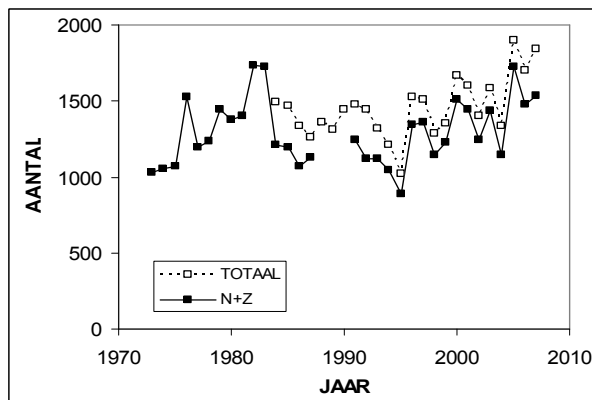

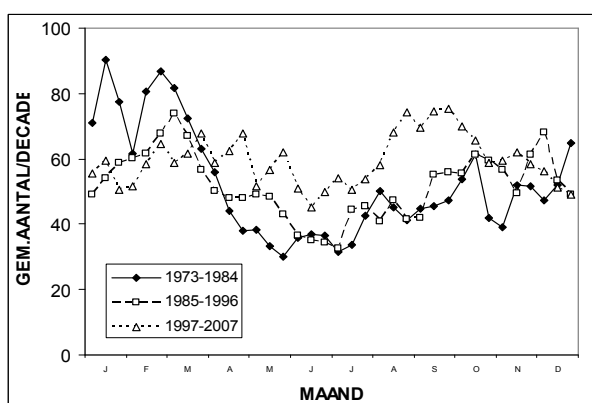
Het voorkomen van de Zwarte Kraai in de westelijke Eempolders

In de ruim 35 jaar dat de Eempoldertellingen nu aan de gang zijn hebben we bij vrijwel elke telling Zwarte Kraaien gezien. We kunnen dus rustig zeggen dat de Zwarte Kraai een vaste bewoner van de Eempolders is. De Zwarte Kraai is ook relatief makkelijk te tellen. Ze zitten in de polders meestal in het vrije veld, en verwarring is eigenlijk alleen mogelijk met de Raaf en de Roek. Er zijn vergissingen mogelijk. We zijn vaak snel geneigd om een grote zwarte vogel een kraai te noemen, zonder echt goed te kijken. Raven en Roeken komen echter zo weinig in de Eempolders voor dat zulke vergissingen geen merkbare invloed zullen hebben op het aantal getelde Zwarte Kraaien. De Zwarte Kraai staat bekend als een rover van eieren en jongen van weidevogels. De Eempolders zijn een belangrijk weidevogelgebied en het is ook daarom interessant hoe de Zwarte Kraai zich ontwikkelt.

Figuur 1. Totaal aantal getelde Zwarte Kraaien per jaar. De getrokken lijn geeft de aantallen zonder de Oostermeent, de stippellijn de totale aantallen.

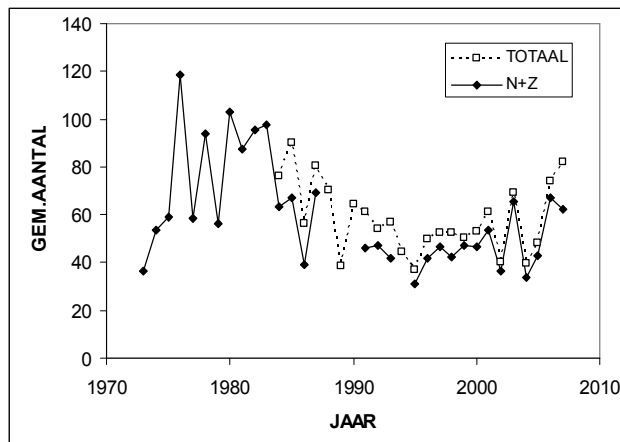
In figuur 1 zien we de totale aantallen getelde Zwarte Kraaien per jaar. De aantallen variëren niet veel. Sinds ongeveer 1990 lijkt er een lichte stijging te zijn, maar rond 1980 waren de totale aantallen minstens zo hoog. In Nederland nam de Zwarte Kraai als broedvogel in cultuurland tussen 1970 en 2000 met een factor drie toe, duidelijk is dat we dat hier in de verste verte niet halen.

Figuur 2. Gemiddeld aantal Zwarte Kraaien per decade voor twee periodes van twaalf jaar en een van elf jaar.

In figuur 2 zien we hoe de aantallen Zwarte Kraaien over het jaar verdeeld waren. We zien hier dat er in de loop van de tijd toch een verandering in de verdeling optreedt. In de laatste periode zijn de aantallen over het hele jaar ongeveer even hoog. Voor een duidelijke standvogel met een lange levensduur is dat ook te verwachten. In de herfst zijn de aantallen

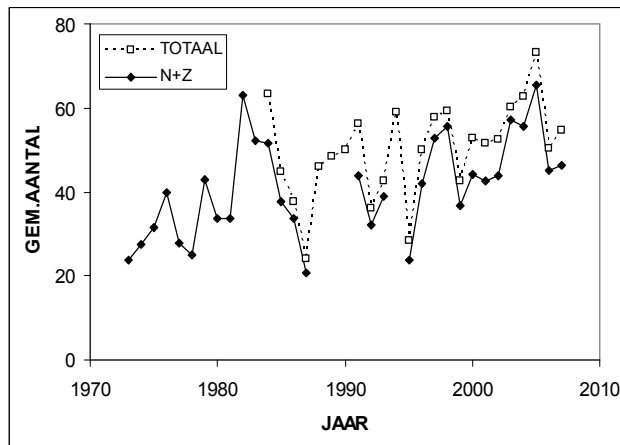
het hoogst, dit zou kunnen samenhangen met aanwas van jonge vogels. In de eerste periode (en in mindere mate in de tweede) is het beeld heel anders. Hier treden verreweg de hoogste aantallen in de winter op. Omdat jonge kraaien niet in de herfst uitvliegen moeten er dus kraaien van elders naar de Eempolders gekomen zijn.

Figuur 3. Gemiddeld aantal Zwarte Kraaien in de maanden januari en februari

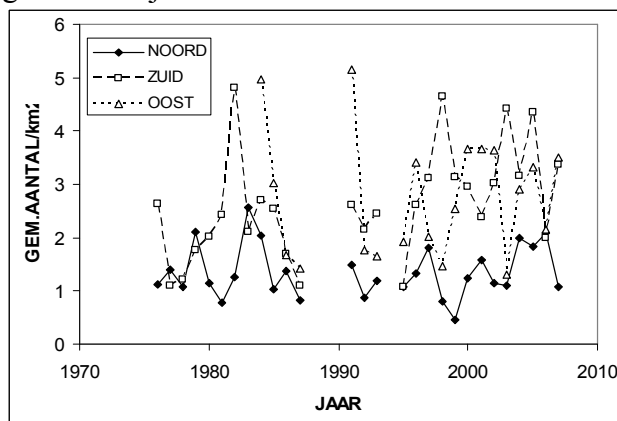
In figuur 3 zien we de gemiddelde aantallen in het begin van het jaar. Na een wat rommelig begin zien we van ongeveer 1980 tot 1995 een gestage daling. Daarna stabiliseren de aantallen. Vroeger was de Bonte Kraai in de winter in flinke aantallen aanwezig, maar in de loop der jaren zijn ze verdwenen. In de Korhaan van augustus 2005 is dat eerder uitvoerig beschreven. Uit dat verhaal blijkt dat de aantallen Bonte Kraaien zijn afgenomen, tot rond 1995 de aantallen bijna verwaarloosbaar werden. De overeenkomst tussen het verloop van de aantallen Bonte Kraaien en dat van onze extra Zwarte Kraaien in de winter suggereert een verband. De Bonte Kraaien kwamen uit het gebied ten oosten van de Elbe. Ten westen van de Elbe zijn de kraaien zwart, maar verder is er niet veel verschil tussen de twee (onder)soorten. Het is heel goed denkbaar dat er ook Zwarte Kraaien naar Nederland trokken. Omdat die er precies zo uitzien als onze eigen kraaien vielen ze niet op.

Er zijn meer aanwijzingen voor deze veronderstelling. In “Vogeltrek over Nederland 1976-1993” van de Landelijke Werkgroep Trekvogels meldt men dat er trek van Zwarte Kraaien werd waargenomen. Die trek is bovendien in de onderzochte periode afgenomen. In onze resultaten valt op dat het overwinteren van de Zwarte en de Bonte Kraaien in dezelfde periode ophoudt. De verklaring voor het verdwijnen van de Bonte Kraai als wintergast is dat er in de broedgebieden tegenwoordig in de winter voldoende voedsel voor hen is. De populaties daar zijn niet afgenomen. Als die toename van het voedsel een gevolg is van klimaatveranderingen zou men verwachten dat hij eerder op zou treden naarmate het broedgebied dichterbij Nederland ligt. In dat geval zou de trek van de Zwarte Kraaien, die dichterbij broeden, eerder zijn gestopt. Waarschijnlijk kregen de kraaien dus een andere voedselbron, bijvoorbeeld meer afval.

Figuur 4. Gemiddeld aantal Zwarte Kraaien in de maanden april t/m juni

De Zwarte Kraai heeft bij weidevogelbeschermers een slechte reputatie als predator van eieren en jongen van weidevogels. Uiteraard zijn hiervoor alleen de aantallen van belang in de broedtijd van de weidevogels, die overigens niet zo veel verschilt met die van de Zwarte Kraai. In figuur 4 zie we de gemiddelde aantallen voor de periode april t/m juni. We zien dat het aantal nogal schommelt, maar gemiddeld blijken de aantallen in de oorspronkelijke telgebieden met 1,5% per jaar toe te nemen. Hier is dus wel degelijk sprake van een toename, al is die niet zo groot als die in Nederland als geheel. Een toename was ook te verwachten, gezien de toename van begroeiing rond de boerderijen, die merendeels pas rond 1990 gebouwd zijn.

Figuur 5. Gemiddeld aantal Zwarte Kraaien per vierkante kilometer in de maanden maart t/m juni per telgebied

Als we naar de deelgebieden kijken blijkt dat in de Zuidpolder te Veld, waar de meeste kraaien voorkomen, de aantallen met 2% per jaar zijn gestegen. Wat weidevogels betreft is dit telgebied het minst interessant. In de rest van het gebied zijn de aantallen constant. Dit blijkt uit figuur 5. Omdat de deelgebieden sterk verschillen in oppervlak is hier het aantal Zwarte Kraaien per vierkante kilometer uitgezet. Deze dichtheid blijkt enkele kraaien per vierkante kilometer te zijn. Opvallend is de relatief hoge dichtheid in de Oostermeent, die al vanaf het begin van de tellingen daar gevonden wordt.

De hoogste dichtheden aan weidevogels vinden we in het telgebied Noord (de Noordpolder te Veld en de Maatpolder). Hier ligt ook het weidevogel reservaat van Natuurmonumenten. In dit gebied is de dichtheid van Zwarte Kraaien in de broedtijd van weidevogels het laagst. Sinds het begin van de tellingen is in dit deelgebied het gemiddelde aantal Zwarte Kraaien niet veranderd.